

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum confessio sit necessaria ad salutem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

quid eorum, puta, ad hoc quod est Deum esse, non propter hoc tollitur, vel diminuitur meritum fidei.

AD SECUNDUM dicendum, quod rationes, quae inducuntur ad auctoritatem fidei, non sunt demonstrationes, quae in visionem intelligibilem intellectum humanum reducere possunt: & ideo non desinunt esse non apparentia, sed remouent impedimenta fidei, ostendendo non esse impossibile, quod in fide proponitur: unde per tales rationes non diminuitur meritum fidei, nec ratio fidei, sed rationes demonstratiue inductae ad ea, quae sunt fidei praebula, non tamen ad articulos: & si diminuant rationem fidei, quia faciunt esse appares id, quod proponitur, non tamen diminuant rationem charitatis, per quam uoluntas est prompta ad ea credendum, etiam si non apparent: & ideo non diminuitur ratio meriti.

AD TERTIUM dicendum, quod ea quae reputantur fidei sine in consideratione hominis, sine in exteriori persecutione, intantum augent meritum fidei, in quantum ostenditur uoluntas magis propria, & firma in fide. Et ideo etiam martyres maius fidei meritum habuerunt, non recedentes a fide propter persecutiones. Et etiam sapientes maius meritum fidei habent, non recedentes a fide propter rationes philosophorum, uel haereticorum contra fidem inductas: sed ea, quae conueniunt fidei, non semper diminuant promptitudinem uoluntatis ad credendum, & ideo non semper diminuant meritum fidei.

QVAESTIO III.

De exteriori actu fidei, in duos articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de exteriori fidei actu, qui est confessio.

ET CIRCA hoc quaruntur duo.

- ¶ Primo, Vtrum confessio sit actus fidei.
- ¶ Secundo, Vtrum confessio fidei sit necessaria ad salutem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum confessio sit actus fidei.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod confessio non sit actus fidei. Non enim idem actus pertinet ad diuersas virtutes: sed confessio pertinet ad penitentiam, cuius ponitur pars, ergo non est actus fidei.

¶ 2. Praet. Ad hoc, quod homo confiteatur fidem, retrahitur interdum per timorem, uel etiam propter aliquam confusionem. Unde & Apostolus ad Ephes. ult. petit orari pro se, ut deus sibi cum fiducia notum faceret mysterium Euangelii: sed non recedat a bono propter confusionem, uel timorem penitentiae ad fortitudinem, quae moderatur audacias, & timores: ergo uidetur quod confessio non sit actus fidei, sed magis fortitudinis, uel constantiae.

¶ 3. Praet. Sicut per fidei feruorem inducitur aliquis ad confitendum fidem exterius, ita etiam inducitur ad alia exteriora bona opera faciendam. dicitur Gal. 5. quod fides per dilectionem operatur: sed alia exteriora opera non ponuntur actus fidei, ergo etiam confessio.

SED CONTRA est, quod 2. ad Thes. i. super illud. Et opus fidei in uirtute, dicitur Glo. id est Confessionem, quae proprie est opus fidei.

RESPONDEO. Dicendum, quod actus exteriores illius uirtutis proprie sunt actus, ad cuius fines finit

A suas species referuntur: sicut ieiunare secundum suam speciem refertur ad finem abstinentiae, quae est compescere carnem: & ideo est actus abstinentiae. Confessio autem eorum, quae sunt fidei, secundum suam speciem ordinatur sicut ad finem ad id, quod est fidei, secundum illud 2. ad Cor. 4. Habentes eundem spiritum fidei, credimus, propter quod & loquimur. Exterior enim locutio ordinatur ad significandum id, quod in corde concipitur: unde sicut conceptus interior eorum, quae sunt fidei, est proprie fidei actus, ita etiam & exterior confessio.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod triplex est confessio, quae in scripturis laudatur. Vna est confessio eorum, quae sunt fidei: & ista est proprius actus fidei, utpote relata ad fidei finem, sicut dicitur est. Alia est confessio gratiarum actionis, siue laudis: & ista est actus laetiae. Ordinatur enim ad honorem Deo exterius exhibendum, quod est finis laetiae. Tertia est confessio peccatorum: & haec ordinatur ad deletionem peccati, quae est finis poenitentiae, unde pertinet ad penitentiam.

AD SECUNDUM dicendum, quod remouens prohibens non est causa per se, sed per accidens, ut patet per Philosophum in 8. Physic. Unde fortitudo, quae remouet impedimentum confessionis fidei, scilicet timorem, uel crudelitatem, non est proprie, & per se causa confessionis, sed quasi per accidens.

AD TERTIUM dicendum, quod fides interior mediante dilectione causat omnes exteriores actus uirtutum mediantibus aliis uirtutibus, imperando, non eliciendo: sed confessionem producit tanquam proprium actum nulla alia uirtute mediata.

ARTICVLVS II.

Vtrum confessio fidei sit necessaria ad salutem.

Super questionis respicitur articulum secundum.

IN questione tertia, omisso primo articulo, circa secundum articulum dubium occurrit, An liceat fidelibus in terris infidelium omittere signum a Christianis solum deferri, uel ueltem mutare: ne cognitus Christianus occidatur. Et est ratio dubia, quia quod liceat, patet ex eo, quod licitum est de rico nutrire comam: ut tutius Romanus ueniat, non cognitus clericus, sed laicus reputatus: ergo a simili.

In oppositum est litera huius articuli dicens, Quod si quis taciturnitate putaretur, quod non haberet si semel, transgressor esset precepti confessionis fidei. Tacere autem uerbo, uel alio signo, puta veste, eundem est rationis. ergo &c.

Ad hoc dicitur, quod aliud est occultare propriam si semel, & aliud profiteri alteram fidem, siue accidat

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod confessio fidei, non sit necessaria ad salutem. Illud enim uidetur ad salutem sufficere, per quod homo attingit finem uirtutis: sed finis proprius fidei est coniunctio humanae mentis ad ueritatem diuinam, quod potest esse sine exteriori confessione, ergo confessio fidei non est necessaria ad salutem.

¶ 2. Praet. Per exteriori confessionem fidei homo fidem suam alii nomini patefacit: sed hoc non est necessarium nisi illis, qui habent alios in fide instruere, ergo uidetur, quod minores non teneantur ad fidei confessionem.

¶ 3. Praet. Illud quod potest uergeri in scandalum, & perturbationem aliorum, non est necessarium ad salutem. Dicitur enim Apostolus primae ad Corinth. 10. Sine offensione estote iudeis, & Gentibus, & ecclesiae Dei: sed per confessionem fidei quandoque ad perturbationem infideles puocantur, ergo confessio fidei non est necessaria ad salutem.

SED CONTRA est, quod Apostolus

Incorp. ar.

Li. 8. Physic. tex. 32. 10. a

1. di. 29. ar. 8. q. 1. ad 3. Et q. 9. ar. 1. ca. Et Ro. 10. le. 2. & c. 14. lo. 3.

edat vtrunque verbo, siue alio signo. Et profiteri alienam fidem nullo pacto licet: & propterea sicut mortaliter peccaret, si quis diceret se esse Iudeum, aut Mhaumetanum: ita mortaliter peccaret, si vteretur ueste, aut birreto, aut quocunque alio signo proprio Iudeis in illa patria, aut proprio Mahumetanis. Verbi gratia. Si quis in terra Soldani vteretur tobalia alba in capite, qua ibi est propria Mahumetanis: aut si quis in his partibus vteretur signo, quo discernunt Iudei. Occultare autem propriam fidem non est ex suo genere malum, sed potest bene, & male fieri. Bene quidem, tempore quo non tenetur homo confiteri. Male autem, quando homo tenetur confiteri sua fidem. Vnde beatus Sebastianus quodam tempore occulte fuit Christianus, & quodam deinde tempore manifesta uitae suae. Nolle ergo se cognosci Christianum, quandoque licitum est, & quandoque illicitum, ut in litera dicitur. Ex qua habetur, quod tunc est illicitum, quando occultatio auferret debitum Deo honorem, aut proximo impendendam utilitatem. Et quia in proposito casu, proximis non subtrahi utilitatem aliqua supponit, tota difficultas refert, an Deo subtrahatur ex hoc debitum honor. Apparet enim quod sic, quia signum folium Christianorum omittit, ac per hoc facit id, per quod creditur non habere fidem Christi. Secundum ueritatem autem distinguendum est, quod si est alicubi lex, aut consuetudo in uiridi obseruantiā ab omnibus tam habitantibus, quam transeuntibus, uel aduentantibus Christianis, aliqua certa ueste aut signo certo ad professionem suae fidei uti mandans, non utens tali signo, ut ignotus Christianus non occidatur, peccat mortaliter: quoniam tunc est locus, & tempus confitendae fidei, quando interrogatur quis de sua fide, ut in litera dicitur, ita quod si tacendo creditur non Christianus, subtrahit Deo debitum tunc ibi honorem. In casu autem proposito plus quam interrogatio inire uenit, dum exigitur a lege, uel consuetudine talis fidei manifestatio. Nec obstat, si lex sit a tyranno facta: quoniam exactus tyrannice de propria fide manifestanda, tenetur Christianus propriam manifestare fidem, ut Deo debitum reddat honorem. Si autem non sit lex, neque consuetudo, aut non seruatur ab omnibus, sed a multis seruatur, & a multis non seruatur: tunc potest licite omittere tale signum, ut saluet sibi uitam corporalem. quia tunc suo relinquitur arbitrio, an manifestare uelit propriam fidem. Et sicut non tenetur tunc uerbo dicere se Christianum, ita nec alio signo. Similiter si lex, aut consuetudo sit non ad professionem fidei ordinata, sed ad politicum bonum, uerum, uel affirmatum, puta ad punitionem, uel euitationem eorum, aut ad cauendum ab eis, aut aliquid huiusmodi, ut contingit Iudeis inter Christianos, ubi oportet eos signo aliquo discerni non ad professionem suae fidei, sed ut cognoscantur, & cauere possimus ab eis, & in quandam

p. 2. q. 71. art. 5. ad 2. Et q. 8. ad 1. habet.

D. 619.

stolus dicit ad Roma. 10. Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.

RESPON. Dicendum, quod ea quae sunt necessaria ad salutem, cadunt sub praeceptis diuinae legis. Confessio autem fidei, cum sit quoddam affirmatiuum, non potest cadere nisi sub praecepto affirmatiuo. Vnde eodem modo est de necessarijs ad salutem, quomodo potest cadere sub praecepto affirmatiuo diuinae legis. Praecepta autem affirmatiua, ut supra dictum est, non obligant ad semper, & si semper obligent: obligant autem pro loco, & tempore secundum alias circumstantias debitas, secundum quas oportet actum humanum limitari ad hoc, quod sit actus uirtutis. Sic ergo neque in quolibet loco est de necessitate salutis: sed in aliquo loco, & tempore, quando scilicet, per dimissionem huius confessionis subtraheretur honor debitus Deo, & etiam utilitas proximis impendenda: puta, si aliquis interrogatus de fide, taceret, & ex hoc crederetur uel quod non haberet fidem, uel quod fides non esset uera, uel alij per eius taciturnitatem auerterentur a fide. In huiusmodi enim casibus confessio fidei est de necessitate salutis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod finis fidei, sicut & aliarum

etiam eorum poenam, licitum est ad salutem ad tempus tali signo, uel ueste: quoniam hoc non tenetur ligari sicut caeterae similes leges, & consuetudines. Et huiusmodi omni non peccat ad confessionem fidei simpliciter, & directe, sed ex consequenti virtutum, referri debet ad finem, charitatis, qui est amor Dei, & proximi. Et ideo quando honor Dei, uel utilitas proximi hoc exposit, non debet esse contentus homo, ut per fidem suam ipsi ueritati diuinae coniungatur, sed debet fidem exterius confiteri.

AD SECUNDUM Dicendum, quod in casu necessitatis, ubi fides periclitatur, quilibet tenetur fidem suam alijs propalare, uel ad instructionem aliorum fidelium, siue confirmationem, uel ad reprimendum infidelium insulationem: sed alijs temporibus instrueri homines deside, non pertinet ad omnes fideles.

AD TERTIUM Dicendum, quod si turbatio infidelium oriatur de confessione fidei manifesta absque aliqua utilitate fidei, uel fidelium, non est laudabile in tali casu fidem publice confiteri. Vnde Dominus dicit Matth. 7. Nolite sanctorum dare canibus, neque margaritas uestras spargere ante porcos, ne conuerfi dirumpant uos: sed si utilitas fidei aliqua speretur, aut necessitas ad sit, contempta perturbatione fidelium debet homo publice fidem confiteri. Vnde Matthaei de cimoquinto dicitur, quod cum discipuli dixissent Domino, quod Pharisei audito eius uerbo, scandalizati sunt, Dominus respondit. Sinite illos, scilicet turbare: cecei sunt, & duces caecorum.

peccaret: sed non utendo signo clericorum. Sicut in huiusmodi propter salutandam in uia uitam, obseruatiōe legis: quia lex postuata non obligat in omni casu, sed regulariter. Vnde etiam in materia missa signa ista non inducunt transgressionem legis: tempore proposito, si lex, aut consuetudo seruata ab omnibus, casus est necessitatis, ut uiam quis profertur

In responsione ad primum eiusdem secundo dicitur, quod non tenetur confiteri nisi in necessitate, quoniam finis fidei est reuerentiam charitatis, cum fidei finis, & obiectum reuerentiam charitatis, Deus scilicet, nunquid Deus in Deum dicitur.

Ad hoc dicitur, quod ut superius patet, fides est Res, & adeptio, seu possessio rei. In proposito de fine ut res: sic enim dicit Deus uirtutes, fides uirtus rei: & sic in litera dicitur, quod conuincatur de ipsa, referenda est ad continentem, quod si iam per charitatem ad Deum, quae conuincatur ferenda est ad uelle bonum, quod bonum, gloriam, amicitiam, &c. ipsi Deo, in quo consistit conuincatur charitatis.